

Republica Moldova

CURTEA CONSTITUȚIONALĂ

HOTĂRÂRE

PRIVIND EXCEȚIA DE NECONSTITUȚIONALITATE

a articolului 422 din Codul de procedură penală

*(data de la care începe să curgă termenul de declarare a recursului
ordinar)*

(sesizarea nr. 52g/2021)

CHIȘINĂU

5 august 2021

În numele Republicii Moldova,
Curtea Constituțională, judecând în componența:

dnei Domnica MANOLE, *Președinte*,
dlui Nicolae ROȘCA,
dnei Liuba ȘOVA,
dlui Serghei ȚURCAN,
dlui Vladimir ȚURCAN, *judecători*,
cu participarea dlui Gheorghe Reniță, *asistent judiciar*,

Având în vedere sesizarea înregistrată pe 9 martie 2021,
Examinând sesizarea menționată în ședință plenară publică,
Având în vedere actele și lucrările dosarului,
Deliberând în camera de consiliu,

Pronunță următoarea hotărâre:

PROCEDURA

1. La originea cauzei se află sesizarea privind excepția de neconstituționalitate a articolului 422 din Codul de procedură penală, ridicată de dl Dumitru Calendari, procuror-șef al Procuraturii de circumscripție Cahul, în dosarul nr. 1ra-959/2021, pendinte la Curtea Supremă de Justiție.

2. Sesizarea privind excepția de neconstituționalitate a fost trimisă la Curtea Constituțională de un complet de judecată de la Curtea Supremă de Justiție format din dnii Vladimir Timofți și Anatolie Țurcan și dna Nadejda Toma, în baza articolului 135 alin. (1) lit. a) și lit. g) din Constituție.

3. Prin decizia Curții Constituționale din 8 iunie 2021, sesizarea a fost declarată admisibilă, fără a se prejudeca fondul cauzei.

4. În procesul examinării sesizării, Curtea Constituțională a solicitat opiniile Parlamentului, Președintelui Republicii Moldova, Guvernului, Institutului de Cercetări Juridice, Politice și Sociologice, Institutului de Reforme Penale, Facultății de Drept a Universității de Stat din Moldova.

5. În ședința publică a Curții, au fost prezenți autorul sesizării, dl Dumitru Calendari, procuror-șef al Procuraturii de circumscripție Cahul, și dl Radu Radu, reprezentantul Parlamentului.

ÎN FAPT

A. Circumstanțele litigiului principal

6. Printr-o sentință a Judecătoriei Cahul, sediul Cantemir, din 25 ianuarie 2019, procesul penal în privința lui B.I. intentat în baza articolului 201¹ alin. (1) lit. b) [*violența în familie manifestată prin izolare, intimidare în scop de impunere a voinței sau a controlului personal asupra victimei*] din Codul penal a fost încetat, pentru că fapta comisă constituie o

contravenție prevăzută de articolul 78¹ [*violența în familie*] din Codul contravențional, fără aplicarea sancțiunii contravenționale în legătură cu expirarea termenului prescripției răspunderii contravenționale.

7. De asemenea, B.I. a fost achitat în privința infracțiunii prevăzute de articolul 172 alin. (3) lit. a) [*acțiuni violente cu caracter sexual care au fost săvârșite asupra unei persoane despre care se știa cu certitudine că nu a atins vârsta de 14 ani*] din Codul penal, deoarece nu s-a constatat existența faptei infracțiunii.

8. Ulterior, dl Adrian Procoavă, procuror în cadrul Procuraturii raionului Cantemir, a contestat cu apel sentința Judecătorei Cahul, sediul Cantemir, din 25 ianuarie 2019.

9. Printr-o decizie a Curții de Apel Cahul din 10 iulie 2019, apelul declarat de către dl procuror a fost respins ca nefondat, cu menținerea sentinței fără modificări.

10. Ulterior, dl Mihail Tomița, procuror în cadrul Procuraturii de circumscripție Cahul, a formulat un recurs ordinar împotriva deciziei Curții de Apel Cahul.

11. Printr-o decizie din 24 decembrie 2019, Curtea Supremă de Justiție a admis recursul și a casat decizia instanței de apel, dispunând rejudecarea cauzei de aceeași instanță de apel, de un alt complet de judecată.

12. Prin dispozitivul deciziei Curții de Apel Cahul din 3 decembrie 2020, apelul formulat de dl procuror Adrian Procoavă a fost respins ca nefondat, cu menținerea sentinței.

13. Decizia integrală a Curții de Apel Cahul a fost pronunțată pe 4 ianuarie 2021.

14. Pe 1 februarie 2021, dl Dumitru Calendari, procuror-șef al Procuraturii de circumscripție Cahul, a contestat cu recurs ordinar decizia Curții de Apel Cahul din 3 decembrie 2020 la Curtea Supremă de Justiție, în baza prevederilor articolului 427 alin. (1) pct. 6), 12) și 16) [articol care stabilește temeiurile pentru recurs] din Codul de procedură penală.

15. Pe 2 februarie 2021, dl procuror a depus o cerere privind ridicarea excepției de neconstituționalitate a articolului 422 [care reglementează termenul de declarare a recursului ordinar] din Codul de procedură penală.

16. Printr-o încheiere din 3 martie 2021, Curtea Supremă de Justiție a admis ridicarea excepției de neconstituționalitate și a sesizat, în acest sens, Curtea Constituțională, în vederea examinării acesteia.

B. LEGISLAȚIA PERTINENTĂ

17. Prevederile relevante ale Constituției sunt următoarele:

Articolul 20 Accesul liber la justiție

„(1) Orice persoană are dreptul la satisfacție efectivă din partea instanțelor judecătorești competente împotriva actelor care violează drepturile, libertățile și interesele sale legitime.

(2) Nici o lege nu poate îngreuna accesul la justiție.”

Articolul 23

Dreptul fiecărui om de a-și cunoaște drepturile și îndatoririle

„(1) Fiecare om are dreptul să i se recunoască personalitatea juridică.

(2) Statul asigură dreptul fiecărui om de a-și cunoaște drepturile și îndatoririle. În acest scop statul publică și face accesibile toate legile și alte acte normative.”

Articolul 54

Restrângerea exercițiului unor drepturi sau al unor libertăți

„(1) În Republica Moldova nu pot fi adoptate legi care ar suprima sau ar diminua drepturile și libertățile fundamentale ale omului și cetățeanului.

(2) Exercițiul drepturilor și libertăților nu poate fi supus altor restrângeri decât celor prevăzute de lege, care corespund normelor unanim recunoscute ale dreptului internațional și sunt necesare în interesele securității naționale, integrității teritoriale, bunăstării economice a țării, ordinii publice, în scopul prevenirii tulburărilor în masă și infracțiunilor, protejării drepturilor, libertăților și demnității altor persoane, împiedicării divulgării informațiilor confidențiale sau garantării autorității și imparțialității justiției.

(3) Prevederile alineatului (2) nu admit restrângerea drepturilor proclamate în articolele 20-24.

(4) Restrângerea trebuie să fie proporțională cu situația care a determinat-o și nu poate atinge existența dreptului sau a libertății.”

Articolul 119

Folosirea căilor de atac

„Împotriva hotărârilor judecătorești, părțile interesate și organele de stat competente pot exercita căile de atac, în condițiile legii.”

18. Prevederile relevante ale Codului de procedură penală, adoptat prin Legea nr. 122 din 14 martie 2003, sunt următoarele:

Articolul 422

Termenul de declarare

„Termenul de recurs este de 30 de zile de la data pronunțării deciziei.”

ÎN DREPT

A. ADMISIBILITATEA

19. Prin Decizia sa din 8 iunie 2021, Curtea a confirmat respectarea, în prezenta cauză, a condițiilor de admisibilitate a unei sesizări stabilite în jurisprudența sa constantă.

20. În conformitate cu articolul 135 alin. (1) lit. a) din Constituție, controlul constituționalității legilor, în prezenta cauză a unor prevederi din Codul de procedură penală, ține de competența Curții Constituționale.

21. Curtea a constatat că excepția de neconstituționalitate a fost ridicată de o parte în proces. Astfel, sesizarea este formulată de către subiectul căruia i s-a conferit acest drept, în baza articolului 135 alin. (1) literele a) și g) din Constituție, așa cum a fost interpretat acesta prin Hotărârea Curții Constituționale nr. 2 din 9 februarie 2016.

22. Obiectul excepției de neconstituționalitate îl constituie prevederile articolului 422 din Codul de procedură penală. Acest articol prevede că „termenul de recurs este de 30 de zile de la data pronunțării deciziei”.

23. Excepția de neconstituționalitate a fost ridicată într-o cauză în care partea acuzării a formulat un recurs ordinar împotriva unei decizii a instanței de apel într-un termen de peste 30 de zile de la data pronunțării dispozitivului deciziei. Prin urmare, Curtea a considerat că prevederile contestate pot fi aplicate în cauza în care a fost ridicată excepția de neconstituționalitate.

24. Curtea a observat că prevederile contestate nu au făcut anterior obiect al controlului de constituționalitate.

25. Pentru a declara admisibilă sesizarea, Curtea a trebuit să stabilească incidența drepturilor garantate de Constituție, invocate de către autorul acesteia.

26. Curtea a reținut că autorul sesizării susține că prevederile contestate contravin articolelor 20 [*accesul liber la justiție*], 23 [*dreptul fiecărui om de a-și cunoaște drepturile și îndatoririle*], 26 [*dreptul la apărare*], coroborate cu articolele 54 [*restrângerea exercițiului unor drepturi sau al unor libertăți*] și 119 [*folosirea căilor de atac*] din Constituție.

27. Cu privire la articolele 23 și 54 din Constituție, Curtea a reținut, în jurisprudența sa, că acestea sunt aplicabile doar în coroborare cu un drept fundamental incident (a se vedea HCC nr. 29 din 12 decembrie 2019, § 19; HCC nr. 26 din 10 noiembrie 2020, § 23). Prin urmare, Curtea a trebuit să examineze incidența articolelor 20, 26 și 119 din Constituție, invocate de autorul excepției.

28. Curtea a notat că prevederile contestate permit formularea recursului ordinar într-un termen de 30 de zile de la data pronunțării deciziei instanței de apel. Totodată, aceste prevederi nu precizează dacă termenul în discuție curge de la data pronunțării deciziei integrale a instanței de apel sau de la data pronunțării dispozitivului.

29. Din această perspectivă, autorul sesizării a susținut că există o omisiune legislativă.

30. În jurisprudența sa, Curtea a reținut că omisiunea legislativă poate constitui obiect de examinare al Curții Constituționale dacă prin aceasta este afectat un drept fundamental (a se vedea HCC nr. 12 din 6 aprilie 2021, § 35 și jurisprudența citată acolo).

31. În acest context, Curtea Europeană a reținut în jurisprudența sa că dreptul de acces la justiție poate fi afectat în special prin existența unor condiții de admisibilitate a recursului care nu prezintă o coerență și o claritate suficientă (*Raihani v. Belgia*, 15 decembrie 2015, § 34; *Jiang și alții v. Portugalia*, 2 iulie 2019, § 26).

32. Având în vedere cele expuse, Curtea a considerat că prevederile contestate sunt susceptibile să creeze incertitudini la depunerea unei cereri de recurs din cauza lipsei unei clarificări a sensului termenului de „decizie” utilizat, *i.e.* data pronunțării dispozitivului deciziei sau data pronunțării deciziei integrale.

33. În acest sens, Curtea Europeană a stabilit că, deși Convenția nu obligă statele membre să instituie tribunale de apel sau de recurs, acolo unde ele există, garanțiile articolului 6 din Convenție trebuie respectate (*Gheorghiu v. Republica Moldova*, 2 iulie 2019, § 25). Prin urmare, Curtea va trebui să verifice dacă prevederile contestate respectă rigorile articolelor 20 și 119 din Constituție prin prisma jurisprudenței Curții Europene referitoare la articolul 6 din Convenție.

34. Astfel, pentru că situația prezentată în sesizare nu are o legătură directă cu dreptul la apărare garantat de articolul 26 din Constituție, ci cu dreptul de acces la un tribunal și cu dreptul de utilizare a căilor de atac, Curtea a confirmat incidența articolelor 20 și 119, în coroborare cu articolele 23 și 54 din Constituție.

35. În consecință, Curtea a declarat admisibilă sesizarea și va trece la examinarea fondului cauzei.

B. FONDUL CAUZEI

PRETINSA ÎNCĂLCARE A ARTICOLELOR 20 ȘI 119 ÎN COROBORARE CU ARTICOLELE 23 ȘI 54 DIN CONSTITUȚIE

A. Argumentele autorului sesizării

36. În opinia autorului, articolul 422 din Codul de procedură penală creează o incertitudine în situația în care instanța de apel pronunță dispozitivul deciziei, iar pronunțarea deciziei motivate este amânată pentru o dată ulterioară.

37. Astfel, pronunțarea *de facto* a deciziei instanței de apel a avut loc la data pronunțării dispozitivului deciziei și, date fiind prevederile articolului 422 din Codul de procedură penală, persoana dispune de un termen de 30 de zile pentru declararea recursului ordinar motivat, deși argumentele instanței de apel vor fi prezentate la data pronunțării deciziei motivate (integrale).

38. Această lipsă de claritate și previzibilitate conduce la situația în care persoana nu poate cunoaște momentul din care începe să curgă termenul de declarare a recursului ordinar.

39. Așadar, în opinia autorului, se impune necesitatea reglementării în articolul 422 din Codul de procedură penală a faptului că termenul de declarare a recursului ordinar începe să curgă de la data pronunțării deciziei integrale. Autorul sesizării consideră că această omisiune legislativă creează incertitudine juridică.

40. În opinia sa, prevederile contestate contravin articolelor 20, 23, 54 și 119 din Constituție.

B. Argumentele autorităților și ale organizațiilor cărora li s-a solicitat și și-au prezentat opinia

41. În opinia prezentată de Parlament, se notează că, potrivit articolului 6 pct. 13) din Codul de procedură penală, prin „hotărâre judecătorească” se înțelege orice hotărâre a instanței judecătorești adoptată într-o cauză penală: sentință, decizie, încheiere și hotărâre. Prin urmare, deciziile instanțelor de apel pot fi atacate cu recurs în termen de treizeci de zile din momentul înmânării copiei sau din recepționării, în cazul neprezentării în ședința de judecată, deoarece termenul de 30 de zile de la articolul 422 din Codul de procedură penală nu poate să înceapă a curge înainte de pronunțarea deciziei motivate pe caz, potrivit articolului 338 din același Cod. Totodată, articolul 422 din Codul de procedură penală operează cu textul „de la data pronunțării deciziei”, nu „de la data pronunțării dispozitivului deciziei”. Prin urmare, potrivit Parlamentului, prevederile contestate sunt constituționale, iar sesizarea trebuie declarată inadmisibilă.

42. În opinia prezentată de Institutul de cercetări juridice, politice și sociologice, se menționează că lipsa motivării în fapt și în drept care stă la baza hotărârii judecătorești prin care s-a soluționat fondul cauzei, care urmează să fie adusă la cunoștința părților după deliberare, la data pronunțării hotărârii judecătorești, încalcă accesul la o instanță, afectând exercitarea efectivă a dreptului de a formula recurs, deoarece părțile, inclusiv inculpatul, nu pot decide cu privire la oportunitatea declarării căii de atac și, în cererea de recurs, nu se pot raporta la motivele reținute în fapt și în drept de instanța de fond. Potrivit Institutului, problema ridicată de autor poate fi rezolvată pe calea modificării unor norme de procedură, în special prin excluderea cuvântului „integral” sub toate formele gramaticale din conținutul articolelor 338 și 402 din Codul de procedură penală.

43. În opinia prezentată de Institutul de reforme penale, se notează că practica pronunțării doar a dispozitivului instanței de apel, iar peste o perioadă nedeterminată (de regulă de 30 de zile) a deciziei integrale creează pentru părți unele obstacole de nedepășit. Părțile nu au posibilitatea de a cunoaște motivele care au stat la baza deciziei sau le cunosc la momentul expirării termenului de recurs. O asemenea aplicare face ca norma legală în discuție să fie una teoretică și iluzorie, care nu produce niciun efect. Aceste recursuri riscă să fie respinse ca nefondate la faza admisibilității în principiu. Astfel, în opinia Institutului, o asemenea aplicare afectează dreptul de acces la justiție, garantat de articolul 20 din Constituție.

B. Aprecierea Curții

1. Principii generale

1.1. Calitatea legii

44. Curtea reține că exigențele statului de drept presupun, *inter alia*, asigurarea legalității și a certitudinii juridice (Raportul privind preeminența dreptului, adoptat de Comisia de la Veneția la cea de-a 86 sesiune plenară din 25-26 martie 2011, CDL-AD(2011)003rev, § 41).

45. În acest sens, articolul 23 alin. (2) din Constituție impune adoptarea de către legislator a unor legi accesibile și previzibile.

46. Atât articolul 23 alin. (2), cât și articolul 54 alin. (2) din Constituție presupun faptul că orice limitare a drepturilor fundamentale trebuie să aibă loc, în mod obligatoriu, printr-o lege. Articolul 54 alin. (2) din Constituție conține formula „prevăzută de lege”. Această formulă presupune existența unor exigențe care se referă la calitatea legii. Legea trebuie să fie accesibilă pentru persoanele vizate, clară și previzibilă în privința efectelor sale, adică trebuie să fie formulată cu o precizie suficientă pentru a le permite persoanelor vizate – dacă este necesar, cu o consiliere juridică adecvată – să prevadă, în mod rezonabil, consecințele pe care le presupune o anumită acțiune și să-și conformeze conduita (HCC nr. 26 din 10 noiembrie 2020, § 46).

47. Expresia „prevăzută de lege” presupune, *inter alia*, un caracter previzibil suficient al termenilor legali, pentru a le oferi persoanelor indiciile corespunzătoare cu privire la circumstanțele și la condițiile în care autoritățile pot recurge la măsuri care le afectează drepturile garantate de Constituție (*ibidem*, § 47).

48. Condiția accesibilității presupune ca textele de lege să poată fi cunoscute de către destinatari. Orice persoană trebuie să poată dispune de informații privind normele juridice aplicabile într-un caz concret (*Khlyustov v. Rusia*, 11 iulie 2013, § 68). În special, accesibilitatea legii presupune publicarea ei în Monitorul Oficial al Republicii Moldova, în condițiile articolului 76 din Constituție, astfel încât să poată fi cunoscută de persoanele la care se referă.

49. La rândul ei, condiția previzibilității legii este îndeplinită atunci când persoana poate prevedea – în caz de necesitate, cu o asistență juridică adecvată – într-o măsură rezonabilă în circumstanțele cauzei, consecințele pe care o conduită le poate implica (*Berardi și Mularoni v. San Marino*, 10 ianuarie 2019, § 40; *Khodorkovskiy și Lebedev v. Rusia* [nr. 2], 14 ianuarie 2020, § 570).

50. Totodată, pentru ca legea să îndeplinească exigența previzibilității, ea trebuie să precizeze cu suficientă claritate întinderea și modalitățile de exercitare a puterii discreționare a autorităților în domeniul respectiv, ținând cont de scopul legitim urmărit, pentru a-i oferi persoanei o protecție adecvată împotriva arbitrarului (*Sissanis v. România*, 25 ianuarie 2007, § 66; *Seychell v. Malta*, 28 august 2018, §§ 50-52).

51. O putere discreționară care nu este delimitată, chiar dacă face obiectul controlului judiciar din punct de vedere formal, nu trece de testul previzibilității. Aceeași concluzie este valabilă și pentru puterea discreționară nelimitată a instanțelor judecătorești (HCC nr. 28 din 23 noiembrie 2015, § 61; HCC nr. 6 din 19 martie 2019, § 38; HCC nr. 2 din 23 ianuarie 2020, § 46).

52. La elaborarea unui act normativ, legislatorul trebuie să respecte normele de tehnică legislativă pentru ca acesta să corespundă exigențelor constituționale de calitate, *i.e.* accesibilitatea și previzibilitatea.

53. În jurisprudența sa, Curtea a stabilit că, pentru a exclude orice echivoc, textul legislativ trebuie să fie formulat în mod clar și inteligibil, fără dificultăți de ordin sintactic și pasaje obscure (a se vedea, *mutatis mutandis*, HCC nr. 6 din 10 martie 2020, § 69; HCC nr. 18 din 30 iunie 2020, § 79; DCC nr. 3 din 16 ianuarie 2020, § 25; HCC nr. 12 din 6 aprilie 2021, § 64).

1.2. Accesul la un tribunal

54. În jurisprudența sa, Curtea Europeană a reținut că Convenția Europeană a Drepturilor Omului este concepută să garanteze drepturi practice și eficiente, nu drepturi teoretice sau iluzorii. Acest lucru este valabil mai ales pentru garanțiile consacrate la articolul 6 din Convenție, având în vedere locul proeminent deținut într-o societate democratică de dreptul la un proces echitabil, cu toate garanțiile prevăzute la acest articol (*Zhang v. Ucraina*, 13 noiembrie 2018, § 59).

55. Dreptul de acces la un tribunal este garantat de articolul 20 din Constituție și, respectiv, de articolul 6 § 1 din Convenție. Efectivitatea dreptului de acces la un tribunal reclamă ca persoanele să aibă posibilitatea clară și concretă de a contesta un act care constituie o ingerință în exercitarea drepturilor sale. Dreptul de acces la un tribunal nu include doar dreptul de a iniția o acțiune în justiție, ci și dreptul la soluționarea cauzei de către un tribunal competent să se pronunțe asupra tuturor aspectelor de fapt și de drept (*Parohia Greco-Catolică Lupeni și alții v. România* [MC], 29 noiembrie 2016, § 86).

56. Dreptul de acces la un tribunal nu este un drept absolut. Acesta poate fi limitat. Limitările exercițiului accesului la un tribunal trebuie să fie prevăzute de lege, să urmărească un scop legitim și să fie proporționale, pentru a nu fi afectată însăși esența dreptului. Această afirmație este valabilă și pentru normele de natură procedurală, care stabilesc termene în interiorul cărora persoanele ar putea formula o contestație (*Marc Brauer v. Germania*, 1 septembrie 2016, § 36).

57. Folosirea termenelor limitative privește asigurarea bunei-administrații a justiției și respectarea, în special, a principiului securității juridice (HCC nr. 31 din 17 decembrie 2020, § 38).

58. În cazuri excepționale trebuie să se dea dovadă de flexibilitate, pentru a se asigura faptul că accesul la un tribunal nu este limitat prin încălcarea prevederilor Convenției (*Marc Brauer v. Germania*, 1 septembrie 2016, § 42).

2. Aplicarea principiilor în prezenta cauză

59. Curtea reține că dreptul de acces la un tribunal, a cărui încălcare este invocată de autorul sesizării, poate fi supus, în general, limitărilor

(*Deweert v. Belgia*, 27 februarie 1980, § 49; *Kart v. Turcia* [MC], 3 decembrie 2009, § 67). Totuși, limitările nu trebuie să restrângă exercițiul dreptului de o asemenea manieră încât să afecteze însăși esența dreptului (HCC nr. 26 din 10 noiembrie 2020, § 44).

60. Articolul 6 din Convenția Europeană a Drepturilor Omului, care garantează dreptul de acces la un tribunal, nu obligă statele contractante să instituie tribunale de apel sau de recurs. Totuși, acolo unde există asemenea tribunale, garanțiile articolului 6 trebuie respectate, persoanelor garantându-li-se un drept efectiv de acces la un tribunal (*Gheorghiu v. Republica Moldova*, 2 iulie 2019, § 25; *Albuquerque Fernandes v. Portugalia*, 12 ianuarie 2021, § 67).

61. Statul trebuie să garanteze un drept efectiv de acces la un tribunal atunci când instituie un asemenea tribunal. Această concluzie este impusă de articolul 20 alin. (1) din Constituție, care prevede că orice persoană are dreptul la satisfacție efectivă din partea instanțelor judecătorești competente împotriva actelor care violează drepturile, libertățile și interesele sale legitime. De asemenea, concluzia este confirmată și de articolul 119 din Constituție, potrivit căruia împotriva hotărârilor judecătorești, părțile interesate și organele de stat competente pot exercita căile de atac, în condițiile legii.

62. Codul de procedură penală prevede posibilitatea de a ataca cu recurs ordinar deciziile pronunțate de curțile de apel ca instanțe de apel, în baza prevederilor primei părți a secțiunii a 2-a din capitolul IV.

63. Potrivit articolului 422 din acest Cod, termenul de recurs este de 30 de zile de la data pronunțării deciziei.

64. Sub acest aspect, Curtea notează că publicul are acces la prevederea contestată de autorul sesizării. Codul de procedură penală este publicat în Monitorul Oficial al Republicii Moldova. Prin urmare, în prezenta cauză nu se pune vreo problemă din perspectiva respectării condiției accesibilității legii.

65. Cu privire la condiția previzibilității, Curtea reține că norma contestată nu stabilește clar dacă decizia în discuție trebuie să fie integrală și motivată, sau dacă termenul de 30 de zile începe să curgă de la data pronunțării dispozitivului deciziei.

66. Prin comparație, Curtea observă că, în cazul apelului, acesta se declară conform articolului 402 alin. (1) din Codul de procedură penală într-un termen de 15 zile de la data pronunțării sentinței integrale, dacă legea nu dispune altfel.

67. În acest context, Curtea constată că formularea articolului 422 din același Cod creează o incertitudine juridică privind momentul începerii curgerii termenului de declarare a recursului împotriva deciziilor instanței de apel. În ipoteza în care prevederile contestate ar fi interpretate în sensul începerii curgerii termenului de la data pronunțării dispozitivului deciziei, atunci persoana ar fi pusă în situația să aștepte pronunțarea deciziei integrale motivate, în baza căreia să-și întemeieze cererea de recurs care să corespundă cerințelor impuse de legislația procesual penală.

68. Totodată, Curtea constată că articolul 429 din Codul de procedură penală prevede că recursul trebuie să fie motivat, iar articolul 430 din același Cod, care stabilește conținutul cererii de recurs, impune ca cererea să cuprindă, *inter alia*, motivele recursului cu argumentarea ilegalității hotărârii atacate și solicitările recurentului, cu indicarea temeiurilor prevăzute în articolul 427 din Cod invocate în recurs și esența problemei de drept de importanță generală abordată în cauză.

69. Mai mult, Curtea notează că, potrivit articolului 432 din Codul de procedură penală, recursul care nu îndeplinește cerințele de formă și de conținut, prevăzute de articolele 429 și 430 din Cod, este declarat inadmisibil.

70. Prin urmare, Curtea reține că în lipsa deciziei integrale a instanței de apel persoana care vrea să formuleze un recurs împotriva acestei decizii nu-și poate fundamenta cererea, deoarece nu i-au fost aduse la cunoștință motivele care au stat la baza deciziei în discuție.

71. În privința normelor care stabilesc termene pentru declararea recursurilor, Curtea Europeană a reiterat faptul că acestea nu trebuie aplicate într-un mod care să împiedice recurgerea la o cale de atac disponibilă și examinarea în fond a unei cereri, încălcând dreptul la o protecție efectivă din partea tribunalelor (*Demerdžieva și alții v. Fosta Republică Iugoslavă Macedonia*, 10 iunie 2010, § 25; *Zborovský v. Slovacia*, 23 octombrie 2012, § 48).

72. De asemenea, Curtea constată că, potrivit articolului 338 alin. (3) din Codul de procedură penală (în redactarea Legii nr. 13 din 12 februarie 2021), hotărârea motivată se pronunță într-un termen de 45 de zile lucrătoare.

73. Așadar, analizând prevederile Codului de procedură penală, Curtea constată că pot apărea situații în care decizia integrală a instanței de apel este pronunțată într-un termen de peste 30 de zile de la data emiterii dispozitivului. În asemenea caz, persoana ar fi în imposibilitatea să depună o cerere motivată în termenul de 30 de zile impus de articolul 422 din Codul de procedură penală.

74. În consecință, recursul declarat peste acest termen poate fi declarat inadmisibil în baza unor astfel de interpretări ale articolului 422 din Codul de procedură penală.

75. În prezenta cauză, Curtea de Apel Cahul a pronunțat dispozitivul deciziei pe 3 decembrie 2020, iar decizia integrală a fost pronunțată pe 4 ianuarie 2021, recursul ordinar fiind declarat pe 1 februarie 2021 de către procurorul de caz.

76. Prin urmare, în cazul în care instanța interpretează articolul 422 în sensul curgerii termenului de declarare a recursului de la pronunțarea dispozitivului deciziei (3 decembrie 2020), cererea de recurs depusă de autorul sesizării ar fi declarată inadmisibilă, pentru că ar fi fost depusă peste termen (pe 1 februarie 2021).

77. În mai multe cauze judecate de Curtea Europeană a Drepturilor Omului s-a constatat încălcarea articolului 6 § 1 din Convenție, din cauza lipsei accesului la un tribunal, atunci când o regulă procedurală a fost

interpretată într-o manieră imprevizibilă și în contradicție cu principiul securității juridice sau atunci când tribunalul național a manifestat un formalism excesiv (a se vedea *Franek v. Slovacia*, 11 februarie 2014, § 44 și jurisprudența citată acolo).

78. În special, într-o cauză în care o reclamantă a formulat un recurs pe motive de drept, Curtea Europeană a reținut că textul integral al hotărârii era necesar, astfel încât aceasta să poată formula cu claritate și precizie argumentele în cererea de recurs (*AEPI S.A. v. Grecia*, 11 martie 2002, § 25).

79. Totodată, chiar și în situația în care decizia integrală este pronunțată în interiorul termenului de 30 de zile, persoana care formulează un recurs împotriva unei decizii a instanței de apel riscă să nu dispună de timp util în care să analizeze motivele invocate în decizie și să-și pregătească cererea cu respectarea cerințelor procesual penale, deși formal se încadrează în termen.

80. Curtea menționează că în practică există cazuri în care și partea apărării este pusă într-o asemenea situație. În această privință, Curtea Europeană a reținut că tribunalele naționale trebuie să expună suficient de clar motivele pe care își bazează hotărârea. Astfel, acuzatul își poate exercita în mod efectiv recursurile existente (*Hadjianastassiou v. Grecia*, 16 decembrie 1992, § 33; *Chorniy v. Ucraina*, 16 mai 2013, § 39).

81. De asemenea, s-a constatat încălcarea articolului 6 § 1 din Convenție atunci când nu exista o hotărâre motivată în întregime înainte de expirarea termenului de recurs, menționându-se că acuzatul trebuie să dispună de informații suficiente, astfel încât să poată formula calea de atac în cunoștință de cauză (*Baucher v. Franța*, 24 iulie 2007, §§ 46-51).

82. Așadar, Curtea reține că este adecvat să se considere ca punct de pornire a curgerii termenului de contestare a unei decizii data de la care a fost pronunțată decizia integrală. Începând cu acest moment persoana are posibilitatea să cunoască, cu siguranță, conținutul acestei decizii. În caz contrar, acest drept de contestare cu recurs ordinar riscă să devină unul teoretic și iluzoriu. De vreme ce statul garantează un drept, acesta trebuie să creeze premisele realizării acestuia, cu respectarea rigorilor constituționale.

83. În același timp, în ipoteza în care persoana ar cunoaște motivele deciziei, ar putea chiar să fie de acord cu aceasta și să nu o mai conteste, asigurându-se astfel descongestionarea activității instanțelor de judecată și economia de resurse, interese care pot fi subsumate scopului general al ordinii publice, prevăzut de articolul 54 alin. (2) din Constituție.

84. Prin urmare, Curtea conchide că articolul 422 din Codul de procedură penală **este constituțional** din perspectiva articolelor 23 și 54 în coroborare cu articolele 20 și 119 din Constituție **în măsura în care termenul de depunere a recursului ordinar de 30 de zile va începe să curgă de la data pronunțării deciziei integrale a instanței de apel.**

Din aceste motive, în baza articolelor 135 alin. (1) literele a) și g) și 140 din Constituție, 26 din Legea cu privire la Curtea Constituțională, 6, 61,

HOTĂRÂRE PRIVIND EXCEPȚIA DE NECONSTITUȚIONALITATE A ARTICOLULUI 422
DIN CODUL DE PROCEDURĂ PENALĂ

62 literele a) și e) și 68 din Codul jurisdicției constituționale, Curtea Constituțională

HOTĂRĂȘTE:

1. *Se admite parțial* sesizarea privind excepția de neconstituționalitate ridicată de dl Dumitru Calendari, procuror-șef al Procuraturii de circumscripție Cahul, în dosarul nr. 1ra-959/2021, pendinte la Curtea Supremă de Justiție.

2. *Se recunoaște constituțional* articolul 422 din Codul de procedură penală al Republicii Moldova în măsura în care termenul de depunere a recursului ordinar de 30 de zile va începe să curgă de la data pronunțării deciziei integrale a instanței de apel.

3. Prezenta hotărâre este definitivă, nu poate fi supusă niciunei căi de atac, intră în vigoare la data adoptării și se publică în Monitorul Oficial al Republicii Moldova.

Președinte

Domnica MANOLE

Chișinău, 5 august 2021

HCC nr. 23

Dosarul nr. 52g/2021